Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	74 S3
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2026/5728	23.9.2026

Viite
15.9.2026 päivätyn pyyntönne mukaisesti, koskien asiaa HE 97/2026 vp

Yhteyshenkilö
Ylva Lindström, puh. +358 (0)18 25000 (vaihde)
ylva.lindstrom@regeringen.ax

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
FI-00102 EDUSKUNTA

stv@eduskunta.fi

Asia

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 102 §:n muuttamisesta

Taustaa

Maakunnan hallitus sai 15.9.2025 sosiaali- ja terveysvaliokunnalta lausuntopyynnön koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 102 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että potilaan lääkehoitoa koskevia tietoja tallennettaisiin nykyistä laajemmin Kansaneläkelaitoksen ylläpitämään Kanta-palveluiden reseptikeskukseen. Reseptikeskukseen tallennetuista tiedoista muodostuu automaattisesti potilaskohtainen kooste valtakunnallisesta lääkityslistasta, eli Kanta-lääkityslistasta. Listan avulla lääkehoidon parissa työskentelevät sekä kansalaiset itse voisivat hyödyntää tietoja. Esityksellä annetaan tarvittavat säännökset reseptikeskukseen tallennettavaksi ehdotettujen tietojen käsittelystä sosiaali- ja terveydenhuollossa ja apteekeissa. Kanta-lääkityslistan toimintojen tietosisältöjen laajentamisen ja kehittämisen tavoitteena on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöjen ja ammattihenkilöstön välisen yhteistyön sujuvoittaminen ja tiedonkulun parantaminen. Tavoitteena on myös parantaa potilaskohtaista lääkehoidon kokonaisuuden hallintaa ja mahdollistaa apteekkien ja terveydenhuollon yhteistyötä arvioinnissa jatkuvana hoitokäytäntönä.

Lisäksi ehdotetaan, että erityislupaa vaativien lääkkeiden määräämistä koskeva menettely muutettaisiin sähköiseksi.

Lisäksi sosiaalihuollon palvelunantajan tiedonsaantioikeutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se käsittäisi myös muut reseptikeskukseen tallennetut lääkehoitoa koskevat

merkinnät kuin lääkemääräykset. Tiedonsaantioikeus käsittäisi siten myös esityksessä reseptikeskukseen lisättäväksi ehdotetut tiedot.

Lainsäädäntövalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 12 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat terveyden- ja sairaanhoitoa 27 §:n 24, 29 ja 30 kohdassa säädetyin poikkeuksin. Valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat 27 §:n 24 kohdan mukainen hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen ja 29 kohdan mukaiset ihmisten tarttuvia tauteja, kastrointia ja sterilointia, raskauden keskeyttämistä, keinohedelmöitystä ja oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia koskevat asiat sekä 30 kohdan mukaiset terveyden- ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimuksia, apteekkilaitosta, lääkkeitä ja lääkkeenomaisia tuotteita, huumaavia aineita sekä myrkkyjen valmistamista ja niiden käyttötarkoituksen vahvistamista koskevat asiat.

Sosiaalihuoltoa koskeva lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 18 §:n 13 kohdan mukaan Ahvenanmaalle. Myös kuntien hallinto kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 4 kohdan mukaisesti.

Hallituksen esitys koskee ensisijaisesti valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia oikeudenaloja. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä kuuluu Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan ja se on hyväksytty blankettilakina.

Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon järjestäminen Ahvenanmaalla

Ahvenanmaalla sosiaalihuolto on järjestetty kuntien koordinoimasta sosiaalipalvelusta annetun maakuntalain mukaisesti (landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst, Kommunernas socialtjänst k.f. = Kuntien sosiaalipalveluiden kuntayhtymä KST), lukuun ottamatta vanhustenhuoltoa, joka on järjestetty kunnissa. Ahvenanmaan terveydenhuolto on järjestetty terveydenhuoltoa koskevan maakuntalain (landskapslag om hälso- och sjukvård, 2011:114) mukaisesti ja sen tarjoaja on maakunnan terveydenhuoltoviranomainen Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS).

Terveydenhuolto

Voidaan todeta, että ehdotus saattaa parantaa potilasturvallisuutta, kun asianomaiset terveydenhuollon ja apteekkilaitoksen toimijat pääsevät paremmin käsiksi lääkitystietoihin, mikä voi tehostaa asianomaisten ammattiryhmien työskentelytapoja. Lisäksi huomiota on syytä kiinnittää yksityisyyden suojaan ja tietosuojalainsäädännön mukaisiin rekisteröityjen oikeuksiin, kun Kannan käyttöä laajennetaan ja sinne syötetään lisää tietoja. Tämän varmistamiseksi on huolehdittava siitä, että käyttäjillä on selkeät säännöt, joiden mukaan heidän tulee toimia. Jäsennelty ja yhdenmukainen tiedonkulku pienentää riskiä siitä, että arkaluonteisia henkilötietoja käsiteltäisiin tarpeettomasti.

Muilta osin maakunnan hallitus mainitsee myös, että on hyvä, että erityislupaa vaativien lääkkeiden määräämistä koskeva menettely muutettaisiin sähköiseksi. Digitaaliseen menettelyyn siirtyminen pienentää virheellisten lääkemääräysten ja reseptien manipuloinnin riskiä lääkemääräysketjun alkupäässä. Sähköisen menettelyn tavoitteena on parantaa lääkkeiden määräämisen tehokkuutta ja turvallisuutta, mikä on maakunnan hallituksen mielestä hyvä asia. Kuten yllä mainitaan ja ottaen huomioon sen, että kyse on arkaluonteisista henkilötiedoista, on tärkeää huolehtia siitä, että tietoja käsitellään asianmukaisesti, jotta rekisteröityjen oikeudet turvataan. Maakunnan hallituksella ei ole lääkityslistasta muuta sanottavaa terveydenhuollon osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 102 § sosiaalihuollon osalta

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 102 §:än lisättäisiin uusi 10 momentti, jonka mukaan sosiaalihuollon palvelunantajan olisi otettava käyttöön 65 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu reseptikeskus viimeistään 1.10.2029. Kyse on siis sosiaalihuollon palvelunantajan velvollisuudesta käyttää tiettyä valtakunnan tietojärjestelmää. Velvollisuus koskee sosiaalihuollon tiedonhallintaa, eli siis sosiaalihuollon alaa, joka itsehallintolain 18 §:n 13 kohdan mukaan kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tiedonhallinnan ja tietoturvan on katsottu lähtökohtaisesti seuraavan sen lainsäädännön alan toimivaltaa, johon sääntely liittyy.

Ehdotettu sääntely koskee myös kuntien hallintoa, joka kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 4 kohdan mukaisesti. Tavallisella eduskunnan säätämällä lailla ei voi määrätä Ahvenanmaan kunnille velvollisuuksia maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvilla lainsäädännön aloilla. Ahvenanmaalla julkista sosiaalihuoltoa tarjoavat vanhustenhuollosta vastaavat Ahvenanmaan kunnat ja muusta sosiaalihuollosta vastaava sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Kommunernas socialtjänst (KST).

Lakia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023) sovelletaan Ahvenanmaalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain soveltamista Ahvenanmaalla koskevassa maakuntalaissa (landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården, 2025:84) mainituin poikkeuksin. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) muutokset olisivat voimassa Ahvenanmaalla siitä lähtien, kun ne tulevat voimaan valtakunnassa, jos sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain soveltamista Ahvenanmaalla koskevasta maakuntalaista (2025:84) ei muuta johdu. Kyseisen maakuntalain 1 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan sosiaalihuollon palvelunantajien on maakuntalain 23 §:n 3 ja 4 momentin määräaikojen puitteissa liityttävä eduskunnan säätämän lain 65 §:n 1 momentin 1, 2, 4, 6, 7 ja 10 kohdissa tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjiksi. Näin ollen

juuri nyt Ahvenanmaan sosiaalihuollolle ei säädetä mitään 65 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun reseptikeskuksen käyttöön ottamista koskevaa velvollisuutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 102 §:än liitettäväksi ehdotetusta uudesta 10 momentista ei yllä olevan perusteella johdu Ahvenanmaan sosiaalihuollon palvelunantajille mitään reseptikeskuksen käyttöönottoa koskevaa velvollisuutta.

Arsim Zekaj

Ministeri Arsim Zekaj

Ylva Lindström

Toimistopäällikkö Ylva Lindström

TIEDOKSI Johan Ehn, Ahvenanmaan edustaja Helsingissä, johan.ehn@regeringen.ax
Kansanedustaja Mats Löfström, mats.lofstrom@eduskunta.fi

Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
UTLÅTANDE	74 S3
Ärendenr	Datum
ÅLR 2026/5728	23.9.2026

Hänvisning
Enligt er begäran 15.9.2026
avseende RP 97/2026 rd

Social- och hälsovårdsutskottet
FI-00102 RIKSDAGEN

Kontaktperson
Ylva Lindström, telefon +358 (0)18 25000 (växeln)
ylva.lindstrom@regeringen.ax

stv@riksdagen.fi

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om elektroniska recept och ändring av 102 § i lagen om bihandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården

Bakgrund

Landskapsregeringen har den 15.9.2025 mottagit en begäran om yttrande av social- och hälsovårdsutskottet angående utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om elektroniska recept och ändring av 102 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården.

I propositionen föreslås det att uppgifter om en patients läkemedelsbehandling i större utsträckning än för närvarande ska lagras i receptcentret som hör till Kanta-tjänsterna och förvaltas av Folkpensionsanstalten. De uppgifter som lagrats i receptcentret bildar automatiskt en patientspecifik sammanställning av en nationell medicineringslista, alltså en Kanta-medicineringslista. Med hjälp av listan kan de som arbetar med läkemedelsbehandling och medborgarna själva utnyttja uppgifterna. Propositionen innebär att nödvändiga bestämmelser om behandlingen inom social- och hälsovården och på apoteken av de uppgifter som föreslås bli lagrade i receptcentret införs i lagstiftningen. Målsättningen med att utvidga och utveckla informationsinnehållet i funktionerna i Kanta-medicineringslistan är att göra samarbetet smidigare och förbättra informationsflödet mellan organisationer och yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Samt att förbättra den patientspecifika hanteringen av läkemedelsbehandlingen som helhet och möjliggöra att samarbetet mellan apoteken och hälso- och sjukvården vid bedömningen bildar en kontinuerlig vårdpraxis.

Det föreslås också att förfarandet för att ordinera läkemedel som kräver specialtillstånd ändras till ett elektroniskt förfarande.

Det förslås även att rätten för tjänstetillhandahållare inom socialvården att få information ändras så att den också omfattar andra anteckningar om läkemedelsbehandling än recept som lagrats i receptcentret. Rätten att få information ska således också omfatta de uppgifter som receptcentret genom propositionen förslås bli utökat till.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 12 punkten självstyrelselag (1991:71) för Åland har landskapet behörighet i fråga om hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkterna. Till rikets behörighet hör 27 § 24 punkten, 29 punkten, administrativa ingrepp i den personliga friheten, smittsamma sjukdomar hos människor, kastrering och sterilisering, avbrytande av havandeskap, konstbefruktning och rättsmedicinska undersökningar samt 30 punkten behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet, mediciner och produkter av läkemedelstyp, narkotiska ämnen samt framställning av gifter och fastställande av deras användningsändamål

Lagstiftningsbehörigheten för området socialvård tillkommer Åland enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen. Även kommunernas förvaltning, vilken hör till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen för Åland.

Regeringens proposition rör rättsområden där primärt riket har lagstiftningsbehörighet. Lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården hör till åländsk lagstiftningsbehörighet och har antagits som blankettlag.

Organiseringen av hälso- och sjukvården samt socialvården på Åland

På Åland är socialvården organiserad i enlighet med landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst, Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) förutom äldreomsorgen som är organiserad inom kommunerna. Hälso- och sjukvården på Åland är organiserad i enlighet med landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård och tillhandahålls av myndigheten Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS).

Hälso- och sjukvård

Det kan konstateras att i och med förslaget kan patientsäkerheten förbättras när man skapar bättre tillgång till läkemedelsinformation för berörda aktörer inom hälso- och sjukvården och apoteksväsendet samt att det kan leda till ett effektivare arbetssätt för berörda yrkesgrupper. Därtill behöver vikt läggas vid den personliga integriteten och de registrerades rättigheter, utifrån dataskyddslagstiftningen, när man utvidgar och lägger till ytterligare information i Kanta. För att säkerställa detta behöver man se till att det finns tydliga ramverk som användarna behöver förhålla sig till. Med strukturerad och standardiserad informationsöverföring minskar risken för att känsliga personuppgifter kan behandlas i onödan.

I övrigt vill landskapsregeringen även nämna att det är bra att förfarandet för att ordinera läkemedel som kräver specialtillstånd ändras till ett elektroniskt förfarande. Genom att digitalisera förfarandet minskar man riskerna för at oegentlig förskrivning eller manipulering av recept i den första delen av förskrivningskedjan. Vid ett elektroniskt förfarande är målet att göra förskrivningen effektivare och säkrare, vilket landskapsregeringen ser positivt på. Som tidigare nämnts är det av vikt att man ser till att behandlingen av uppgifter, med tanke på att det rör sig om känsliga personuppgifter, sker på ett korrekt sätt så att man säkerställer de registrerades rättigheter. Landskapsregeringen har inte några ytterligare synpunkter gällande medicineringslistan i förhållande till hälso- och sjukvården.

102 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården för socialvårdens del

I propositionen föreslås att ett nytt 10 mom. fogas till 102 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (FFS 703/2023), enligt vilket tjänstetillhandahållare inom socialvården ska ta i bruk det i 65 § 1 mom. 8 punkten avsedda receptcentret senast den 1 oktober 2029. Det är således fråga om en skyldighet för tjänstetillhandahållare inom socialvården att använda ett visst informationssystem i riket. Skyldigheten avser informationshanteringen inom socialvården och berör därmed området socialvård som enligt 18 § 13 punkten självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Informationshantering och informationssäkerhet har som utgångspunkt ansetts följa behörigheten för det sakområde som regleringen hänför sig till.

Den föreslagna regleringen berör även kommunernas förvaltning, vilken hör till landskapets lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen för Åland. De åländska kommunerna kan inte genom vanlig riksdagslag åläggas skyldigheter inom områden där landskapet har lagstiftningsbehörighet. På Åland tillhandahålls den offentliga socialvården av de åländska kommunerna, som ansvarar för äldreomsorgen, samt av kommunalförbundet Kommunernas socialtjänst (KST), som ansvarar för övrig socialvård.

Lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (FFS 703/2023) tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i landskapslagen (2025:84) om tillämpning på Åland av lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. Ändringar i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (FFS 703/2023) ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av landskapslagen (2025:84) om tillämpning på Åland av lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. Enligt landskapslagens 1 § 2 mom. ska tjänstetillhandahållare inom socialvården på Åland, inom de tidsfrister som anges i landskapslagens 23 § 3 och 4 mom., ansluta sig som användare av de riksomfattande informationssystemtjänsterna som avses i 65 § 1 mom. 1, 2, 4, 6, 7 och 10

punkterna i riksdagslagen. Således föreskrivs i dagsläget ingen skyldighet för socialvården på Åland att ta i bruk det i 65 § 1 mom. 8 punkten avsedda receptcentret. Det föreslagna nya 10 mom. som fogas till 102 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (FFS 703/2023) medför mot bakgrund av ovanstående inte någon skyldighet för tjänstetillhandahållare inom socialvården på Åland att ta i bruk receptcentret.

Arsim Zekaj
Minister Arsim Zekaj

Ylva Lindström
Byråchef Ylva Lindström

FÖR KÄNNEDOM Johan Ehn, Ålands representant i Helsingfors, johan.ehn@regeringen.ax
Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi